Torsdagen den 20 maj 2021

P9_TA(2021)0258

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter: interimsbetänkande

Europaparlamentets resolution av den 20 maj 2021 om förslaget till rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 168/2007 om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (COM(2020)0225) – (2020/0112R(APP))

(2022/C 15/47)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

— med beaktande av förslaget till rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 168/2007 om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (COM(2020)0225),

— med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), särskilt artikel 352,

— med beaktande av rådets förordning (EG) nr 168/2007 av den 15 februari 2007 om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter [1] (*förordningen om byrån*),

— med beaktande av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, artiklarna 2, 6 och 7 i fördraget om Europeiska unionen (*EU-fördraget*) och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*),

— med beaktande av det gemensamma uttalandet från Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen av den 19 juli 2012 om decentraliserade byråer och den gemensamma ansatsen,

— med beaktande av studien *Strengthening the Fundamental Rights Agency – The Revision of the Fundamental Rights Agency Regulation*, som offentliggjordes i maj 2020 av utredningsavdelningen för medborgerliga rättigheter och konstitutionella frågor,

— med beaktande av artikel 105.5 i arbetsordningen,

— med beaktande av yttrandet från utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män,

— med beaktande av interimsbetänkandet från utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor (A9-0058/2021), och av följande skäl:

A. Förslaget till rådets förordning är ett steg framåt i strävan att i stort effektivisera arbetet i Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (*byrån*) genom att göra det möjligt för byrån att fullt ut verka inom alla unionens behörighetsområden och genom att förtydliga dess uppgifter och arbetsmetoder, med respekt för proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna. Det är beklagligt att den rättsliga grunden för detta i dag kräver enhällighet i rådet och parlamentets godkännande, vilket betyder att parlamentets deltagande i reformen är begränsat.

B. Byrån bidrar på ett avgörande sätt till upprätthållandet av de grundläggande rättigheterna, och bör, som en oberoende och fullvärdig EU-byrå och bevakare av de grundläggande rättigheterna, stärkas ytterligare i syfte att främja och försvara de grundläggande rättigheterna så effektivt som möjligt, och samtidigt eftersträva en dialog genom aktivt deltagande av det civila samhället, inbegripet advokatsamfund, yrkesorganisationer, domare och advokater.

C. EU:s ambitioner att utveckla en starkare yttre dimension bör återspeglas i byråns fortsatta deltagande i övervakningen och granskningen av unionens och dess medlemsstaters handlingar och verksamhet i alla aspekter av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

D. I en globaliserad värld är det mycket viktigt att man garanterar ett tillräckligt skydd av de grundläggande rättigheterna genom internationellt samarbete med tredjeländer.

E. EU-medborgarnas förtroende för de polisiära och rättsliga myndigheternas arbete kan endast byggas och stärkas om unionens och dess medlemsstaters handlingar och verksamhet noggrant, omsorgsfullt och konsekvent övervakas och granskas och snabbt bringas i samklang med skyldigheterna i fråga om grundläggande rättigheter. Byråns verksamhet inom området med frihet, säkerhet och rättvisa är därför av yttersta vikt, och dess mandat bör därför även omfatta polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

[1] EUT L 53, 22.2.2007, s. 1.

F. Byråns arbete med att försvara grundläggande rättigheter och identifiera utmaningar, såsom barns rättigheter, migration (inklusive yttre gränser), användning av artificiell intelligens och ny teknik, jämställdhet, könsrelaterat våld och kvinnors rättigheter osv. är viktigt för byråns prioriteringar och behöver därför erkännas och stödjas.

1. Europaparlamentet anser att byråns mål att tillhandahålla relevanta institutioner, organ, kontor och byråer information, bistånd och expertis om grundläggande rättigheter och att försvara och skydda de grundläggande rättigheterna i EU är ytterst viktiga, eftersom byrån övervakar stadgans praktiska tillämpning på alla medborgare i medlemsstaterna, för att därigenom försöka säkerställa att varje person behandlas med värdighet, och att alla medlemsstater behandlas på samma sätt. Parlamentet framhåller byråns viktiga underlättande roll genom att den stöder unionen och medlemsstaterna när de vidtar åtgärder eller utarbetar handlingslinjer som rör grundläggande rättigheter. Parlamentet understryker att dessa stödåtgärder kan ta olika former, bland annat offentliggörande av rapporter som är faktabaserade och balanserade och som beaktar många olika källor. Parlamentet uppmuntrar kommissionen och rådet att systematiskt införliva de uppgifter som byrån tar fram i sitt beslutsfattande och att förbinda sig att uppnå samma mål.

2. Europaparlamentet understryker att hatbrott och hatpropaganda är en utbredd företeelse och en brådskande fråga, liksom diskriminering på alla grunder, bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, könsidentitet eller könsuttryck, ålder eller sexuell läggning. Parlamentet påminner om att ett övergripande och intersektionellt förhållningssätt är väsentligt för att skydda alla personers grundläggande rättigheter. Parlamentet varnar för den ökande förekomsten och normaliseringen av hatpropaganda och olika former av rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans, särskilt antiziganism, antisemitism, islamofobi och rasism mot personer som inte är vita i många medlemsstater, och att dessa företeelser har förvärrats av framväxten av extremistiska rörelser och ökat på nätet, särskilt under covid-19-pandemin. Parlamentet framhåller byråns engagemang i kampen mot alla sorters diskriminering och uppmanar byrån att fortsätta arbeta för att motverka hatpropaganda och hatbrott och att regelbundet rapportera om fallen och de senaste trenderna.

3. Europaparlamentet bekräftar sin vilja att ge byrån möjlighet att till fullo verka inom alla unionens behörighetsområden och fullgöra sin roll så som den har utformats av EU:s lagstiftare, och att därför fastställa vilka principer och villkor som krävs för att parlamentet ska kunna ge sitt godkännande. Parlamentet beklagar i detta sammanhang parlamentets begränsade deltagande i reformen av byrån, och understryker att det skulle föredra det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Parlamentet uppmanar, i linje med andra RIF-myndigheter, kommissionen att tilldela byrån en tillräckligt stor budget för att den helt ska kunna fullgöra sin roll, och konstaterar att byrån behöver förses med tillräckligt specialiserad personal.

4. Europaparlamentet uppmanar rådet att beakta följande överväganden när det ändrar förordningen om byrån:

i) *Förordningens tillämpningsområde*

I linje med de ändringar som följer av Lissabonfördragets ikraftträdande bör ordet ”gemenskapen” ersättas med ordet ”unionen” i hela förordningen – detta innebär att unionens eller medlemsstaternas handlingar och verksamhet som rör eller som genomförs inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt på området med frihet, säkerhet och rättvisa bör omfattas av byrån. I detta avseende bör det klargöras att byråns mandat omfattar polissamarbete och straffrättsligt samarbete och frågor som rör respekten för de grundläggande rättigheterna vid unionens yttre gränser (i enlighet med artikel 77 i EUF-fördraget), samt också fokuserar på frågor som rör ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden mellan medlemsstaterna. Parlamentet belyser byråns viktiga roll när det gäller att ge värdefulla synpunkter och bidrag i samband med förfaranden enligt artikel 7 i EU-fördraget och den årliga rapporten om rättsstatsprincipen. Parlamentet anser att byrån i framtiden även bör bidra inom ramen för förordning (EU, Euratom) 2020/2092 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten ([2]). Parlamentet framhåller, i detta avseende, byråns roll som ett instrument för att försvara principerna demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter, särskilt i tider som kännetecknas av oroväckande auktoritära tendenser.

ii) *Samarbete med tredjeländer*

Observatörsmedlemskap bör inte begränsas till kandidatländer eller länder med ett stabiliserings- och associeringsavtal, utan bör även vara öppet för andra tredjeländer, såsom länder i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet/Europeiska frihandelssammanslutningen, Förenade kungariket eller – när byråns styrelse anser att det är lämpligt – länder som omfattas av den europeiska grannskapspolitiken.

([2]) EUT L 433 I, 22.12.2020, s. 1.

iii) *Verksamhetsområden*

Utöver kampen mot rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans enligt artikel 5.2 b i förordningen om byrån, och utöver det mer allmänna engagemanget mot alla former av diskriminering och hatbrott, bör följande verksamhetsområden uttryckligen anges i den normativa delen av den nya förordningen:

Kampen mot antiziganism, antisemitism, islamofobi och rasism mot personer med en annan hudfärg än vit, skyddet av rättigheter för personer som tillhör minoriteter samt respekt för politiska eller andra åsikter.

iv) *Årlig och flerårig programplanering*

Kommissionens förslag att avbryta det nuvarande fleråriga ramprogrammet bör beaktas i syfte att överge införandet av tematiska begränsningar för varje femårsperiod så att byrån kan anpassa sitt arbete och sitt tematiska fokus till nya prioriteringar. Byrån bör utarbeta sin programplanering i nära samråd med byråns nationella sambandsmän, i syfte att samordna de viktigaste tematiska verksamhetsområdena med medlemsstaternas nationella myndigheter på bästa och effektivaste sätt. Utkastet till programplaneringsdokument bör översändas till rådets behöriga förberedande organ och Europaparlamentet för diskussion, och mot bakgrund av resultatet av dessa diskussioner ska byråns direktör överlämna utkastet till programplaneringsdokument till byråns styrelse för antagande.

5. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att överväga en mer övergripande och ambitiös översyn av förordningen om byrån efter en grundlig konsekvensbedömning och samråd med berörda parter, i syfte att stärka byråns oberoende, effektivitet och ändamålsenlighet. Parlamentet uppmanar rådet att överväga sådana förslag. Parlamentet uppmanar kommissionen att för den framtida revideringen särskilt beakta följande:

i) *Styrelsen*

Liksom för många andra EU-byråer bör utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter samt rättsliga och inrikes frågor ha rätt att utnämna ytterligare en ledamot till byråns styrelse. Styrelseledamöter bör kunna återutnämnas en gång. Ett krav på jämn könsfördelning i de organ som inrättas genom förordningen om byrån bör införas. Parlamentet uppmuntrar byrån att fortsätta sin praxis att ha minst en medlem i den vetenskapliga kommittén som har relevant sakkunskap om jämställdhet.

ii) *Oberoende utvärdering och översyn av byråns verksamhet*

Vart femte år bör byråns handlingar och verksamhet lämnas in för en oberoende extern utvärdering som inte har beställts av kommissionen. Målet för den oberoende externa utvärderingen bör vara att bedöma framför allt byråns arbetsmetoder samt hur verksamma, ändamålsenliga och effektiva byråns verksamhet och insatser är. Styrelsen ska granska slutsatserna av de utvärderingar som avses i artikel 30.3 i förordningen om byrån, och till kommissionen lämna sådana rekommendationer som kan behövas avseende förändringar av byrån, dess arbetsmetoder och räckvidden för dess uppdrag. Kommissionen ska översända utvärderingsrapporterna och rekommendationerna till parlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén samt offentliggöra dem. Efter att ha bedömt utvärderingsrapporten och rekommendationerna får kommissionen lägga fram förslag till sådana ändringar av förordningen som den anser nödvändiga.

iii) *Uppgifter*

På begäran av rådet, kommissionen eller parlamentet bör byrån kunna utföra framför allt oberoende vetenskaplig forskning, undersökningar och förberedande studier och genomförbarhetsstudier, samt utarbeta och offentliggöra slutsatser och yttranden om specifika tematiska ämnen, bland annat landsspecifika bedömningar och yttranden om lagstiftningsförslag i olika stadier i lagstiftningsprocessen och om förfaranden enligt artikel 7 i EU-fördraget. Detta bör

också kunna göras på byråns initiativ, och inte enbart på begäran av en EU-institution. Dessutom bör enskilda medlemsstater eller en grupp medlemsstater ha initiativrätt. Byrån bör, i sin aktiva roll i EU:s framtida mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter, inkluderas i förordningen som ett organ som, i samarbete med en panel av oberoende experter, identifierar den viktigaste positiva och negativa utvecklingen i varje medlemsstat på ett opartiskt sätt och som bidrar till bland annat utarbetandet av kommissionens årsrapport.

6. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.